

Комисија за очување националних споменика, на темељу члана V став 4 Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 39 став 1 Пословника о раду Комисије за очување националних споменика, на сједници одржаној од 1. до 3. априла 2014. године, донијела је

ОДЛУКУ

I

Градитељска цјелина – Вијећница и Хотел Кајзер (сада Завичајни музеј Градишке) у Градишци проглашава се националним спомеником Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: национални споменик).

Национални споменик налази се на простору који обухвата к.ч. 445, посједовни лист број 2689/139, к.ч. 444, посједовни лист број 1217/4, к.ч. 443, посједовни лист број 132/4, к.ч. 446, з.к. уложак број 281, посједовни лист број 1134/0, к.ч. 447, посједовни лист број 2689/151, к.ч. 448, посједовни лист број 2689/151 и к.ч. 449/1, посједовни лист број 416/63, к.о. Градишка-град, општина Градишка, Република Српска, Босна и Херцеговина.

На национални споменик примјењују се мјере заштите утврђене Законом о провођењу одлука Комисије за заштиту националних споменика, установљене у складу с Анексом 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини ("Службени гласник Републике Српске", број 9/02, 70/06 и 64/08).

II

Влада Републике Српске дужна је да обезбиједи правне, научне, техничке, административне и финансијске мјере за заштиту, конзервацију, рехабилитацију и презентацију националног споменика.

Комисија за очување националних споменика (у даљњем тексту: Комисија) утврдиће техничке услове и обезбиједити финансијска средства за израду и постављање информационе табле са основним подацима о споменику и одлуци о проглашењу добра националним спомеником.

III

У циљу трајне заштите националног споменика, утврђују се сљедећи степени заштите:

I степен заштите примјењује се на простор који обухвата к.ч. 444 и 445. У том степену утврђују се сљедеће мјере заштите:

- допуштени су искључиво радови на рестаурацији и конзервацији, као и радови који ће да обезбиједу одрживу употребу споменика, укључујући и оне радове чији је циљ презентација националног споменика, уз одобрење министарства надлежног за просторно уређење Републике Српске (у даљем тексту: надлежно министарство) и стручни надзор надлежне службе заштите

наслијеђа на нивоу Републике Српске (у даљем тексту: надлежна служба заштите);

- приликом радова на рестаурацији и конзервацији објеката неопходно је да се сачува изворни изглед;
- дијелове који недостају рестаурирати у изворном облику, исте величине, од истога или истоврсног материјала, примјеном истих технолошких приступа у највећој могућој мјери, уколико постоји поуздана и довољно прецизна документације о изворном облику;
- уколико недостајуће дијелове није могуће рестаурирати у изворни облик, с обзиром на недоступност потребне документације о изворном стању, потребно их је извести на начин да буду недвојбено различити од очуваних дијелова, али да не нарушавају цјелину архитектонског исказа;
- није допуштена замјена изворних конструкцијских елемената, отвора, постојећих материјала и унтрашњих елемената, осим ако несумњиво буде утврђено да је њихово задржавање немогуће услед степена оштећености. У том случају обавезно је њихово одговарајуће презентовање;
- пројекат конзерваторско-рестаураторских радова у ентеријеру објеката мора да буде заснован на методолошком приступу који ће бити усмјерен на заштиту историјских вриједности објеката;
- допуштена је адаптација простора у циљу прилагођавања простора савременим потребама (инсталације гријања и други радови везани за ентеријер), под условом да се сачувају стилске карактеристике објеката, уз одобрење надлежног министарства и стручни надзор надлежне службе заштите;
- с циљем очувања и осигурања одрживе употребе, дозвољена је промјена намјене објеката у културне, образовне и туристичке сврхе (библиотека, музеј, мултимедијални центар).

II степен заштите примјењује се на простор који обухвата к.ч. 443, 446, 447, 448 и 449/1. У том степену утврђују се мјере заштите за сљедеће објекте:

Објекат Основне музичке школе “Бранко Смиљанић” и објекат Ловачког дома

- дозвољени су искључиво радови на санацији, рестаурацији и рехабилитацији објеката уз одобрење надлежног министарства и стручно надзирање надлежне службе заштите;

Зелена површина испред Вијећнице која обухвата и фонтану, те улица између Хотела Кајзер (сада Завичајни музеј Градишке) и Основне музичке школе “Бранко Смиљанић”

- није дозвољена нова изградња, односно интервенције које могу да угрозе национални споменик;

- није дозвољено подизање рекламних тијела, огласа и ознака које нарушавају визуре и заклањају национални споменик.

IV

Стављају се ван снаге сви provedбени и развојни просторно-плански акти у дијелу у којем су у супротности са одредбама ове одлуке.

V

Свако, а посебно надлежни органи Републике Српске, градске и општинске службе суздржаће се од предузимања било каквих радњи које могу да оштете национални споменик или доведу у питање његову заштиту.

VI

Ова одлука доставиће се Влади Републике Српске, надлежном министарству, надлежној служби заштите и општинском органу управе надлежном за послове урбанизма и катастра, ради provedбе мјера утврђених у тач. II–V ове одлуке, те надлежном општинском суду ради уписа у земљишне књиге.

VII

Саставни дио ове одлуке је образложење са пратећом документацијом, које је доступно на увид заинтересованим лицима у просторијама и на веб-страници Комисије (<http://www.kons.gov.ba>).

VIII

Према члану V став 4 Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Комисије су коначне.

IX

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у “Службеном гласнику БиХ”.

Ову одлуку Комисија је донијела у сљедећем саставу: Зеупер Ahunbay, Martin Cherry, Амра Хаџимухамедовић, Дубравко Ловреновић и Љиљана Шево.

Предсједавајућа Комисије

Љиљана Шево

Број: 06.3-2.3-59/14-20
2. априла 2014. године
Сарајево

Образложење

I – УВОД

На основу члана 2 став 1 Закона о спровођењу одлука Комисије за очување националних споменика, установљене у складу са Анексом 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини ("Службени гласник Републике Српске", бр. 9/02, 70/06 и 64/08), "национални споменик" је добро које је Комисија за очување националних споменика прогласила националним спомеником у складу са чл. V и VI Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, као и добра уписана на Привремену листу националних споменика Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 33/02), све док Комисија не донесе коначну одлуку о њиховом статусу, а за што не постоји временско ограничење и без обзира да ли је за дотично добро поднесен захтјев.

ЈУ "Завод за заштиту културног наслеђа" Бихаћ поднио је, дана 03.07.2012. године Комисији за очување националних споменика петицију / приједлог за проглашење Градске вијећнице у Градишци националним спомеником Босне и Херцеговине. На темељу приједлога, Комисија је покренула поступак за доношење одлуке о проглашењу предметног добра националним спомеником, у складу са чланом V Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и одредбама Пословника о раду Комисије.

Изјава о значају добра

Вијећница и Хотел Каисер (сада Завичајни музеј) у Градишци истичу се својим архитектонским и историјским вриједностима у урбаној структури града. Иако данас простор на ком су смјештени не представља центар градске језгре, као у вријеме градње, па све до краја XX стољећа објекти Вијећнице и Хотела Каисер свједоче о политичком и трговачком значају Градишке током аустроугарског периода. Изградња објеката започела је крајем XIX стољећа, а дограђени су током XX стољећа.

II – ПРЕТХОДНИ ПОСТУПАК

У поступку који претходи доношењу коначне одлуке о проглашењу, извршен је увид у:

- документацију о локацији имовине и садашњем власнику и кориснику добра (копију катастарског плана и пописни лист),
- податке о садашњем стању и намјени добра, укључујући и опис и фотографије, податке о оштећењима, податке о интервенцијама на рестаурацији или другој врсти радова на добру, итд.,
- историјску, архитектонску или другу документарну грађу о добру.
- Пројекат: Стара зграда Општине – Вијећница Градишка – Извођачки пројекат (унутрашње уређење), инвеститор: Општина Градишка, Бр. Пројекта С-02/10, од јуна 2010. године, ПРОЈЕКТ 89 д.о.о., Србац, одговорни пројектант: Сладоје Поповић, дипл.инг. арх., пројектант: Срђан Чекић, дипл.инг.арх.
- Пројекат: Градска вијећница – Градишка – Санација и рестаурација фасаде – архитектонски пројекат, инвеститор: Општина Градишка, Бр. 16/8, од

априла 2008. године, Кућа-инжењеринг д.о.о., Бањалука, одговорни пројектант: Зденко Драгичевић, дипл.инг. арх., директор: Миливој Милановић, дипл.инг.грађ.

Према одредби члана V став 2 Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 37 Пословника о раду Комисије, прије доношења коначне одлуке о проглашењу добра националним спомеником, Комисија ће пружити могућност власнику предложеног националног споменика, подносиоцу петиције, институцијама надлежним за очување наслијеђа, стручним и научним институцијама, стручњацима и научницима, као и другим заинтересованим лицима да изнесу своје ставове. У складу с тим, Комисија је предузела сљедеће активности:

- дописима број 06.3-35.2-2/13-131 од 30.05.2013., 06.3-35.10-112/12-2 од 18.06.2013. и 06.3-35.2-2/14-32 од 11.03.2014. затражила достављање документације и ставова у вези са проглашењем Градске вијећнице у Градишци националним спомеником БиХ и то од: Општине Градишка, Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове – Подручна јединица Градишка, Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске, Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслијеђа Републике Српске, ЈУ завода за заштиту културног наслијеђа Бихаћ, Архива Босне и Херцеговине и Архива Републике Српске.

До доношења одлуке, Комисији је достављена сљедећа документација:

- дописом број 21.18/714.3-820/13 (Нар/Рз-1099/13) од дана 03.06.2013. године Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове – Подручна јединица Градишка- Земљишно-књижна канцеларија обавијестила је Комисију да наведено добро није уписано у земљишној књизи;
- дописом број 02-012-1-171/13 од 07.06.2013. године Општина Градишка обавијестила је Комисију о уложеним финансијским средствима и спроведеним радовима на објекту Вијећнице у периоду од 2008. до 2010. године;
- дописом број 21.18/952.1-6-289/13 од дана 12.06.2013. године Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове – Подручна јединица Градишка доставила је тражену документацију (копију катастарског плана и посједовни лист);
- дана 20.06.2013. године (нема броја допис) Мјесна заједница Текија, општина Градишка доставила је молбу за приоритет проглашења Градске вијећнице националним спомеником;
- дана 21.03.2014. године Архив Републике Српске је доставио електронским путем нацрте Вијећнице из 1907. године (ситуација, основа приземља, основа спрата, попречни пресјек);
- став осталих заинтересованих страна није добијен до момента доношења одлуке.

На темељу увида у прикупљену документацију и стање добра, утврђено је сљедеће:

1. Подаци о добру

Локација

Насеље Градишка се налази у сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине. Захвата дијелове Лијевче поља и простора Поткозарја. Ријеком Савом на сјеверу у дужини од преко 40 км граничи се са Републиком Хрватском, општинама Новом Градишком и Новском, с источне стране с општином Србац, а с југа највећим дијелом са општином Лакташи.¹

Зграда Вијећнице лоцирана је у Улици др. Младена Стојановића бр. 18. Вијећница је јужном страном оријентисана према Градском парку (Спомен-парк слободе), гдје се налази зграда Соколског дома. Са сјевероисточне стране објекта Вијећнице налази се **Хотел Каисер (сада Завичајни музеј)**, грађен у приближно истом временском раздобљу. Сјеверозападно од Вијећнице и Хотела Каисер се налази кеј уз обалу ријеке Саве.

Национални споменик налази се на простору који обухвата к.ч. 445, посједовни лист број 2689/139, к.о. Градишка-град к.ч. 444, посједовни лист број 1217/4, к.ч. 443, посједовни лист број 132/4, к.о. Градишка-град, к.ч. 446, посједовни лист број 1134/0, к.о. Градишка-град, к.ч. 447, посједовни лист број 2689/151, к.о. Градишка-град, к.ч. 448, посједовни лист број 2689/151, к.о. Градишка-град, к.ч. 449/1, посједовни лист број 416/63 к.о. Градишка-град општина Градишка, Република Српска, Босна и Херцеговина.

Историјски подаци

Градишка, град у сјеверозападној Босни, током своје историје промијенио је неколико имена: Сервитиум, Сервити, Сербитио, Градискиа, Градистхуе, Градисциа, Ное Градисца, Градисца Турцицум (Турска Градишка). Овај град се, у османском периоду, назива Бербир по истоименој тврђави.²

Османска власт оснива прве капетаније на овим просторима средином XVI стољећа, а у писаним документима градишка капетанија се помиње као најстарија.³

Капетаније у Босни и Херцеговини укинуте су 1835. године. Посљедњи градишки капетан био је Салих-бег Џинић, а командант тврђаве Бербир био је Дервиш-ага Смаилагић.⁴

Градски јавни билежник Ибрахим Февзи Алагић забиљежио је "29. јула 1878. године заузеле су аустријске трупе без отпора по надвојводи Салвадору Босанску Градишку и преко исте без боја 31. јула запосјели Бањалуку."⁵

¹ Општина Градишка је смјештена на простору који се пружа од 44057' до 54014' сјеверне географске ширине и од 16055' до 17028' источне географске дужине од Гринича. http://www.opstina-gradiska.com/index.php?option=com_content&task=view&id=31&Itemid=33 на дан 13.03.2014.

² Тврђава Бербир је након окупације изгубила војни значај, те су се користили само неки њени дијелови; дио бедема тврђаве је уклоњен, док су аустроугараске власти оставиле бањалучку капију испред које је уређена шетница (видљиво на старим фотографијама и разгледницама). Микић, Ђорђе, *Босанска Градишка у аустроугарском раздобљу (1878–1918.)*, стр. 3.

³ Прва капетанија успостављена у Босни вјероватно је била Градишка, чији се капетан Џафер-бег, син Клишког санџака Малкоч-бега Караосмонивића, помиње у једном писму пограничних аустријских власти од 8. I 1558. године. Имамовић, Мустафа, *Историја Бошњака*, Сарајево, Препород, 2006., стр. 135.

⁴ Хаџиалагић, Хусреф, *Градишка у прошлости*. Делнице: Геотисак, 1995., стр. 58.

⁵ Почетком 1931. године, Ибрахим Февзи Алагић је добио налог Банске управе Врбаске банановине да уради историјско-географски опис општине Босанска Градишка. Алагић, Февзи Ибрахим, *Историјско-географски опис општине Босанска Градишка, Среско начелство у Бос. Градишци*, број 12075 од 21.8.1931. године.

Босна вилајет је постао *Реицхсланд*, санџаци или ливе постали су окрузи,⁶ казе (срезови) претворене су у котаре, а нахије у котарске испоставе.⁷ Нова власт је задржала у Босни и Херцеговини и систем општинских самоуправа у оквиру сеоских општина (џемата) и градских општина или беледија.⁸

Аустроугарске власт је увела службени назив Босанска Градишка 1882. године.⁹ Према новој административној подјели, Босанска Градишка је постала котарско мјесто у бањалучком округу.¹⁰

Увођење нових друштвено-економских односа у Босни је било могуће само значајним промјенама структуре становништва.¹¹ За четрдесет година аустроугарске управе број становника у Босни је порастао за 63,88%.¹²

Одмах после окупације, аустроугарска власт је вршила насељавање – *колонизацију* на напуштене или купљене пољопривредне посједе на подручју Градишке. Већином су се досељавали Нијемци,¹³ Италијани, Пољаци и Русини, а појединачно или у мањим групама досељавали су се и припадници других народа¹⁴ који су живјели у саставу Монархије: Словаци, Чеси, Мађари и Румуни.¹⁵

Аустроугарска власт у Босни и Херцеговини је извршила попис становништва,¹⁶ премјеравање и мелиоризацију земљишта, модернизовала и

⁶ Укупно 6 округа (*Сарајево, Травник, Мостар, Тузла, Бањалука и Бихаћ*) и 54 котара са 23 котарске испоставе. Група аутора, *Босна и Херцеговина од најстаријих времена до краја Другог свјетског рата*, Сарајево, Босански културни центар, 1998., стр. 230–231.

⁷ Група аутора, *Босна и Херцеговина од најстаријих времена до краја Другог свјетског рата*, Сарајево, Босански културни центар, 1998., стр. 223.

⁸ Група аутора, *Босна и Херцеговина од најстаријих времена до краја Другог свјетског рата*, Сарајево, Босански културни центар, 1998., стр. 230–231.

⁹ Микић, Ђорђе, *Босанска Градишка у аустроугарском раздобљу (1878–1918.)*, стр. 1.

¹⁰ *Таква подјела је остала све до краја аустроугарске управе у БиХ*. Хаџиалагић, Хусреф, *Градишка у прошлости*. Делнице: Геотисак, 1995., стр. 93.

¹¹ Курто, Неџад, *Архитектура Босне и Херцеговине: развој босанског стила*, Сарајево Публиксинг, 1998., стр.18.

¹² *Од првог пописа 1879. године до посљедњег 1910. године, број становника је порастао од 1.158.164 на 1.808.044*. Група аутора, *Босна и Херцеговина од најстаријих времена до краја Другог свјетског рата*, Сарајево, Босански културни центар, 1998., стр. 223.

¹³ *На подручје Ламинаца и Ровина населиле су се породице из области Хановера, Олденбурга и Брауншвајга, а насеље је добило назив Виндтхорст. Насеље је било дуго око 15, а широко око 5 километара. Виндхорст је имао 2500 становника, а био је подијељен на Горњи, Средњи и Доњи Виндхорст*. Мулић, Јусуф, *Ратарско-сточарска производња, Лијевче поље (монографски обриси)*, Нова Топола, 1987. године, стр. 17.

¹⁴ *Насеље Рудолфстал (Рудолфова долина), настало 1880. године око Маглаја на Врбасу, а досељеници су били из Есена, Шлезја, Хановера, Аустрије и Мађарске. Насеља Виндтхорст и Рудолфстал су била највећа новонастала насеља, а 1885. године добијају статус самосталних политичких општина с општинским вијећем, начелником и подначелником. Италијанске насеобитне Маховљани и пољско-русинска у насељима Доњим и Горњим Бакинцима, статус сеоских политичких општина на чијем челу је био кнез*. Хаџиалагић, Хусреф. *Градишка у прошлости*. Делнице: Геотисак, 1995., стр. 91.

¹⁵ *Већ у октобру 1878. године почели су пристизати у околици Градишке њемачки колонисти из Рајнске области на имање Арифа Шибиха које је купљено за 3500 форинти. Ту се населило 25 њемачких породица са 126 чланова из околице Есена*. Хаџиалагић, Хусреф. *Градишка у прошлости*. Делнице: Геотисак, 1995., стр. 88.

¹⁶ *Аустроугарска власт је извршила четири пописа становништва: 1879., 1885., 1895., и 1910. године*. Група аутора, *Босна и Херцеговина од најстаријих времена до краја Другог свјетског рата*, Сарајево, Босански културни центар, 1998., стр. 223.

интензивирала пољопривредну производњу, трговину, занатство, саобраћајну повезаност, посебно правац Бањалука – Градишка.¹⁷

Стварају се нови центри војне и административне управе. Нова власт је првобитно почела с адаптацијом затечених јавних објекта-конака и сједишта меџлиса, а напосљетку је започела изградњу објекта за смјештај заједничких и посебних служби.¹⁸

Такав случај да се стари објекат користи у административну сврху је био и у Градишци, гдје је у згради Конака, саграђеној током османског периода, била првобитно смјештена градска управа.

На темељу административне организације, може да се закључи да је постојало укупно 54 објекта административне управе, односно котарских начелства-вијећница / *Беледија* / *Ратхаус* / *Гемеиндехаусе*. *Унтербрингунг Безирксамтес* у Босни и Херцеговини.

У бањалучком округу су се налазила сљедећа начелства: Бањалука, Босански Брод, Дервента, Босанска Дубица, Босанска Градишка (Бербир), Босански Нови,¹⁹ Котор-Варош, Приједор, Прњавор и Тешањ.

Највећи број јавних објекта подигнут је у другој деценији аустроугарске управе. То је било вријеме примјене неких од историјских стилова, тако да највећи број јавних објекта пројектовани и грађени у стилу неоренесансе, неороманике, неоготике, необизантијског или псеудомаурског стила.

Према писању Ибрахима Февзи Алагића²⁰ у Босанској Градишци има пет варошких џемата (квартова), и то: Обрадовац (12 улица и 220 домова), Српска варош (11 улица и 206 домова), Католичка варош (2 улице и 35 домова), Текија (25 улица и 312 домова) и Сукија (14 улица и 219 домова).

Градска вијећница и хотел Каисер су изграђени у кварту Текија,²¹ центру тадашње градске језгре, на обали Саве, у непосредној близини тврђаве Бербир, уз луку, пристаниште (уплив). До педесетих година XX стољећа уплив је постојао, што је видљиво на карти снимљеној 1913. (реамбулацију извршила Геодетска управа НР Босне и Херцеговине 1956. године, Р 1:1000), а остаци тврђаве Бербир су уклоњени.

Вијећница у Градишци је изграђена крајем XIX стољећа, а дограђена је почетком XX стољећа. Хотел Каисер је изграђен крајем XIX стољећа. Није познато име градитеља објекта.

Вијећница у Градишци грађена је у истом маниру као и сљедећи објекти: Градска вијећнице у Сарајеву, (из 1896. године), чији су пројектанти Александар

¹⁷ *Загребачки акционар и предузетник Гаутинер је изразио жељу да уложи свој капитал у изградњу жељезничке пруге Бањалука – Босанска Градишка, која би овај крај повезала најкраћим путем са Славонијом, а одатле са осталим дијеловима Монархије. Међутим, овај предузетник није могао постићи договор са Земаљском владом у Сарајеву око суфинансирања те је овај покушај пропао.* Хаџиалагић, Хусреф. *Градишка у прошлости*. Делнице: Геотисак, 1995., стр. 93.

¹⁸ *Истовремено, с градњом зграда управе, почеле су се школске, здравствене, привредне и сакралне градити зграде.* Крзовић, Ибрахим, *Архитектура сецесије у Босни и Херцеговини*, Сарајево Публичсинг, Сарајево, 2004., стр. 90.

¹⁹ http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=2773.

²⁰ Алагић, Февзи Ибрахим, *Историјско-географски опис општине Босанска Градишка, Среско начелство у Бос. Градишци*, број 12075 од 21.8.1931. године.

²¹ Једна од најистакнутијих личности из историје Градишке је Гаибија или Гаиб-ефендија. Шејх Мустафа Гаибија је живио у у другој половини 17. стољећа у Градишци. Припадао је дервишком реду "Џивлетлија" чији је он био шејх. Сам назив махале и џамије упућује да је ту некада била дервишка текија Гаибијиних "Џивлетлија"
http://kons.gov.ba/main.php?id_struct=6&lang=1&action=view&id=811 .

Витек и Ђирил Ивековић; Жељезничка станица у (Босанском) Броду, пројектанта Ханса Ниемецзека; Градска вијећница у Брчком (пројектанти Витек и Ивековић, 1902. године).

Објекти "повезани" доградњом анекса у цјелину након Другог свјетског рата, за потребе Општине Градишка. Том приликом је измјењена кровна конструкција хотела Каисер.

Константна потреба за доградњом простора градске управе настала је вјероватно због наглог повећања броја становништва, првобитно крајем XIX стољећа, када је аустроугарска власт вршила насељавање становништва из осталих дијелова Монархије, а касније, током XX стољећа (након завршетка Другог свјетског рата) број становника се такођер повећао из привредних, социјалних и других разлога.

Сам објект Вијећнице је своју изворну намјену градске управе задржао све до 2007. године. Пројектом из 2008. године, који је финансирала Општина Градишка, планирано је да у оба објекта буду смјештени простори Завичајног музеја, мултимедијалног центра у објекту Вијећнице, а Народна библиотека у објекту хотела Каисер.

Градска вијећница и хотел Каисер се налазе у склопу архитектонске цјелине, коју осим њих чине – Музичка основна школа (зграда Народне банке саграђена почетком XX стољећа), на сјевероисточној страни, и парк (са фонтаном и спомеником НОБ-у), Ловачки дом и Дом Соколског друштва (са парком, на чијем подручју се налазила тврђава Бербир), на југозападној страни. У склопу те цјелине налазила се и Сукијска џамија (џамија Сукија или Хисећка џамија) са дрвеном мунаром, која је саграђена 1680., а срушена је након Другог свјетског рата (1948. године).²² Границе ове цјелине протежу се лијевом страном улице Др. Младен Стојановић. Са десне стране улице су се налазили други значајни објекти који су уклоњени (дућани, Хотел Национал), док је изглед Војне поште грађен у псеудомаурском стилу, нарушен неадекватним радовима током XX и XXI стољећа.

2. Опис добра²³

-Вијећница и Хотел Каисер су најбоље очувани објекти градитељске цјелине, грађени почетком периода аустроугарске управе у Босни и Херцеговини. Током употребе цјелина је доживјела одређене трансформације од којих се највећа десила након ИИ свјетског рата када су Вијећница и Хотел Каисер повезани у једну физичку цјелину доградњом анекса.²⁴

²² Сукијска џамија је била "главна" градска џамија у Градишци. Хаџиалагић, Хусреф, *Заборављена баштина*, Ријека, 2004., стр. 29–33.

²³ Напомена: *Пројектом: Стара зграда Општине-Вијећница Градишка – Извођачки пројекат (унутрашње уређење), инвеститор: Општина Градишка, Бр. Пројекта С-02/10, од јуна 2010. године, ПРОЈЕКТ 89 Д.О.О., Србац, одговорни пројектант: Сладоје Поповић, дипл.инг. арх., пројектант: Срђан Чекић, дипл.инг.арх. предвиђени радови у ентеријеру су обустављени ради недостатака финансијских средстава. Пројектом је извршено уклањање подних облога, малтера и други радови у ентеријеру. Опширније о свим радовима проведеним у склопу Пројекта у дијелу 4 Истраживачки и конзерваторско-рестаураторски радови; 4.1 Остали радови.*

²⁴ Новоизграђеним ходником димензија 1,65 x 7,00 метара приступа се у међупростор (анекс), димензија 5,60 x 13,20 метра, који повезује ова два објекта. На темељу старих фотографија и разгледница, видљиво је да је међупростор (анекс) дограђен на балкон Хотела Каисер. На југозападној страни међупростора (анекса) се налази шест прозорских отвора димензија 1,60 x 2,05 метра. ПВЦ столарија је постављена током обнове 2008–2010. године.

Између објекта Вијећнице и Хотела Каисер, на југоисточној страни, су дограђене степенице 2007. године,²⁵ које воде у ходник испред међупростора (анекса).

Вијећница

Зграда Вијећнице у Градишци је изграђена на парцели неправилног облика укупне површине 1682 м², од чега објекат заузима 487 м².

Објекат је својом краћом страном оријентисан у правцу југа (Градског парка). Основа објекта је полигонална приближне димензије 34,50 x 19,50 метара. Спратност објекта је приземље и један спрат.

Уколико се анализира просторна концепцију објекта, може се закључити да је при реализацији изградње Вијећнице дошло до одступања од првобитног пројекта. Крајем XIX стољећа изграђен је један дио објекта из чије основе се може извести закључак да је пројектом предвиђена основа требала бити изведена у облику слова "V" (приближних димензија 10 x 11 x 12 метара, са ширином од приближно 7,00 метара). О тачним разлозима зашто се одступило од првобитне замисли може се само нагађати, с обзиром на то да не постоје извори из времена градње.

Улаз у објекат се налази са јужне стране гдје је изведен портал са дрвеним, лучно завршеним, вратима димензије 1,35 x 3,10 метара. Централни једнокрилни портал се користи као једини улаз у објекат. Испред улаза налази се шест степеница различитих димензија.

Приземље

Јужни дио објекта, трапезастог је облик. Ту је смјештен улазни портал са вестибилном, правоугаоног облика, приближних димензија 2,90 x 5,20 метара и двије просторије симетрично постављене у односу на вестибил. Просторија са десне стране улаза је димензија 3,80 x 2,60 x 5,40 x 4,60 метара, а просторија с лијеве стране улаза димензија 3,50 x 4,60 x 5,30 x 2,20 метара.

Из централног хола (основе 3,60 x 3,90 м) је омогућен приступ у остале просторије објекта. Из ходника²⁶, (основе 2,00 x 18,70 м) приступа се у југоисточни дио објекта и сјеверозападни дио објекта²⁷.

У југоисточном дијелу објекта, правоугаоног облика, налазе се три просторије – двије канцеларије (основе 4,40 x 6,00 , 4,50 x 5,60 м) и сала²⁸ (основе 16,20 x 6,00 метара). Из сале се приступа у просторорију без прозорских отвора (2,70 x 3,00 м), која је вјероватно служила као сеф (резор).

Сјеверозападни дио објекта је полигоналног облика. Ту су смјештене двије правоугаоне просторије-канцеларије (2,80 x 6,00 и 4,00 x 6,00 метра) и једна мања просторија (димензија 2,00 x 3,20 метара)..

Југозападни дио објекта је правоугаоног облика. Ту је смјештена једна просторија-канцеларија²⁹ (5,80 x 6,80 м), из које се може приступити у лијеву просторију јужног дијела објекта.

²⁵ Степенице су приближне ширине 1,50 (укупно 22 степенице, приближне висине 17 цм).

²⁶ Преградни зид са двокрилним вратима, дограђеним током XX стољећа, уклоњен је из простора ходника током обнове Вијећнице 2008–2010. године.

²⁷ У овом дијелу објекта су до 2007. године, биле смјештене канцеларије и други простори Општине Градишка.

²⁸ Унутар сале је дограђена једна просторија током XX стољећа, која је уклоњена током обнове Вијећнице 2008–2010. године.

²⁹ Током наведене обнове из ове просторије је уклоњен преградни зид са вратима, коју је ову просторију дијелио на двије просторије приближно истих димензија.

Са десне стране степеништа налази се просторија чија је основа у облику трокута (1,84 x 3,80 x 4,20 м), а са лијеве стране степеништа налази се полигонална просторија (1,00 x 2,10 x 2,10 x 1,80 м). Простор испод степенишног крака је затворен (1,50 x 3,00 м).

Двокраким степеништем (ширина крака 1,5 м) се приступа на спрат. Поред степеништа, са лијеве и десне стране налазе се просторије истих диспозиција и димензија као просторије у приземљу. На подесту степеништа налази се један лучно завршени прозорски отвор димензија 1,90 x 2,70 метара. Ограда степеништа је од (вареног) гвожђа, а рукохват је обложен пластиком.

Спрат

Спрат објекта Вијећнице има сличну организацију као и приземље. На спрату из хола, приближних димензија 3,40 x 4,60 метара, могућ је приступ у све просторије објекта.

У јужном дијелу објекта изнад простора вестибила налази се просторија из које се приступа у сале – на југоисточном и југозападном дијелу објекта. У југоисточном дијелу се налази Свечана сала (основе 9,20 x 6,00 м) и двије просторије (7,30 x 5,60 и 8,50 x 6,00 м).

Врата на просторијама на обје етаже имају димензије од 0,90 x 2,10 и 1,10 (1,15) x 2,30 (2,40) метара.

Све подне облоге су уклоњене током радова 2008–2010. године. Подови у просторијама (канцеларијама) вијећнице су били дрвени, од јеловог и храстовог дрвета (Свечана сала).

Ентеријер Свечане сале

У унутрашњости Вијећнице осликана је једна просторија, свечана сала или сала за вјенчања. Укупном осликаном површином доминирају нијансе плаве и црвене са детаљима жуте, златне, зелене и црне боје. На споју зидних површина и таванице просторије су лучни вијенци, а осликане површине таванице подијељене су у зоне раздвојене осликаним дрвеним гредама. Греде су украшене флоралним орнаментима и раздвајају површину на уже зоне, којима преовладава црвена боја и шире плаве зоне.

Двије уже зоне таванице украшене су тракама које формирају геометријске елементе испуњене флоралном декорацијом са акцентима свијетлоплаве, тамноплаве и златне боје. Траке формирају квадратна поља, унутар којих су петокраке звијезде, које уоквирују поље, декорисано тамноплавом бојом, које акцентира средишњу линију ове зоне, те повезује бојене декорације остатка просторије.

Три шире зоне таванице украшене су широким тракама, које су састављене од трочланог угластог преплета који уоквирује шестокраке звијезде. Унутар сваке од тих звијезда формиран је ромб, обојен тамноплавом бојом, у чијем средишту је црни цвијет са шест листова акцентираним бијелом бојом.

На споју таванице и бочних зидова изведен је декорисани вијенац, подијељен на квадратна поља декорисана биљном орнаментиком окер и црне боје на свијетлоплавој позадини. На појединим мјестима на овом вијенцу изведена је декорација у виду сталактита која излази из оквира вијенца, наставља се на зид и завршава стилизованим љиљаном.

Горња и доња зона осликане декорације повезане су широким тракама подијељеним на квадратна поља декорисана комбинацијом геометријских и

биљних орнамената и обрубљених зеленом бојом. Траке се протежу од горњег вијенца до доње декорисане зоне.

Доња зона зидова украшена је геометријским и флоралним орнаментима тамноплаве боје са акцентима златне, розе, свијетлоплаве и зелене боје. Стилски ова доња зона се разликује од остатка сликане декорације.³⁰

*Фасаде*³¹

Фасада објекта Вијећнице истиче се снажно наглашеним хоризонталним исказом, са наглашеним вијенцем, који јасно истиче спратност објекта, равномјерним низом прозора и алтернацијом хоризонталних бојених трака.

Предња страна објекта акцентована је главним порталом са лучним завршетком и два полустуба са страна, који степенасто увлаче портал у зидну масу објекта. Капители полустубова су украшени једноставно, са стилизованим лишћем и мањом розетом изнад. Завршетак портала декорисан је траком састављеном од низа полукругова који се протежу директно изнад врата и између два увученија полуступа. Вертикално, главна композиција порталног дијела објекта наставља се са бифором са потковичастим луком и розетом са геометријским орнаментом у виду испреплетених трака, елементом који се често сусреће у исламској архитектури на сјеверу Африке и југу Шпаније, а завршава се кровом са луковичастом куполом, вијенцем састављеним од конзола и сатом на чеоној и бочним странама.

Прозорски отвори цијелог објекта, димензија 1,95 x 0,90 м, завршавају се потковичастим луком са наизмјеничко бојеним сегментима, а у виду бифора, димензија 1,95 x 2,05 м, појављују се на ризалитима објекта.

Посебну вриједност објекта представља његова југоисточна фасада, са симетричним рјешењем, два ризалита и наглашеном хоризонталном подјелом. Прозорски отвори у виду бифора на приземљу лучно су уоквирени са шестокраком звијездом, док лучни завршетак спратних отвора прелази у преломљени са доста богатијом декорацијом у виду једноставних медаљона окружених биљним мотивима. Цијели сегмент завршен је алтернацијом бојене биљне и геометријске декорације, која се понавља на цијелом објекту.

Фасада сјеверозападне стране понавља прозоре са потковичастим луком, с тим да су бифоре остављене на накнадно дограђеном дијелу објекта, док су на ризалиту по два прозора у доњој и горњој зони. Прозори горње зоне овог дијела фасаде, завршавају се полукружно и имају шестокраку звијезду изнад уоквирену геометријском сликаном декорацијом. С обзиром на специфичност сјеверозападне стране објекта и асиметричног рјешења те стране објекта, различита је и употреба декоративних елемената у поређењу са рјешењем југоисточне фасаде.

³⁰ Конзерваторско-рестаураторска истраживања рађена 2010. у склопу пројекта унутрашњег уређења Вијећнице потврдила су да је већина декорације оригинална, са изузетком доње зоне зидова који су рађени шаблонски при неком од ранијих уређења објекта.

³¹ Напомена: *Пројектом: Градска вијећница-Градишка – Санација и рестаурација фасаде – архитектонски пројекат, инвеститор: Општина Градишка, Бр. 16/8, од априла 2008. године, Кућа-инжењеринг д.о.о., Бањалука, одговорни пројектант: Зденко Драгичевић, дипл.инг. арх., директор: Миливој Милановић, дипл.инг.грађ.*

Пројектом је извршено уклањање слојева фасаде. Опширније о свим радовима проведеним у склопу Пројекта у дијелу 4, Истраживачки и конзерваторско-рестаураторски радови; 4.1 Остали радови.

Декоративни елементи примијењени у вањском и унутрашњем уређењу објекта у виду потковичастих лукова на прозорима, луковичасте куполе, алтернације хоризонталних бојених линија на фасади, рељефних орнамената, употребом мотива у облику звијезде и сликана орнаментика унутрашњости, представљају елементе грађевина рађених у духу историцизма, односно псеудомаурском маниру. “Овај еклектички метод формирања архитектонског израза појављује се неколико година по доласку аустроугарске власти у БиХ и представља појаву декоративних облика преузетих из исламске архитектуре Сјеверне Африке и Шпаније у жељи да се створи посебан архитектонски израз грађен на уважавању локалне традиције. Тиме је створен метод усмјерен ка генерализованом изразу оријенталне градитељске традиције настао као продукт сусрета двају култура”.³²

Конструкција

Основну конструкцију објекта чини систем носивих подужних и попречних зидова од пуне опеке дебљине 45 цм. Конструкцију стропа изнад приземља објекта чине челични И профили висине 24 цм (I 24) на које су ослоњени зидани сводови од опеке. У мањој мјери заступљене су таванице од дрвених греда димензија 20 x 25 цм.

Таванице изнад ката објекта сачињене су од дрвених греда димензија 20 x 25 цм. Свијетла висина етажа је 3,55 метра.

Дрвена кровна конструкција је покривена поцинчаним лимом, сиве боје.

Хотел Каисер (сада Завичајни музеј Градишке)

Објекат је својом ужом страном оријентисан у правцу југоистока (Дома културе). Основа објекта је правоугаона димензија 11,80 x 25,40 метара.

Спратност објекта је приземље и два спрата. Првобитна спратност је приземље, спрат и поткровље. Доградња спрата и измјена изгледа крова је урађена након Другог свјетског рата.

Приземље

Улаз у објекат се налази са југоисточне стране, из Улице др. Младен Стојановић.

Кроз улазна дрвена врата димензија 135 x 210 цм се приступа у претпростор димензија 5,20 x 4,50 метара. Накнадним интервенцијама, током друге половине XX и почетком XXI стољећа овај простор је преграђен на улазни ходник и канцеларију.

Из улазног ходника се приступа у просторију (галеријски простор) димензија 5,20 x 19,40 метара, на сјевероисточној страни објекта.

На сјеверозападном дијелу објекта налази се просторија димензија 4,50 x 10,80 метара. Из просторије (галеријског простора) димензија 5,20 x 14,50 метара је омогућен приступ првој и другој етажи преко двокраког степеништа.³³ Тренутно није могућ приступ етажама, ради незавршених радова извођених у периоду 2008–2010. године.

Подна облога у приземља су керамичке плочице димензија 40 x 40 цм. Укупна свијетла висина (мјерено од пода до плафона) приземља износи 3,50 метара.

Први и други спрат

³² Курто, Неџад, Архитектура у Босни и Херцеговини-историјске основе ране модерне, Прилози 28, Институт за историју Сарајево, Сарајево, 1999. стр.115–127.

³³ Тренутно није могућ приступ због незавршених радова у објекту.

На другу етажу је могућ приступ из дограђеног анекса између објекта Хотела Каисер и објекта Вијећнице. Увидом у стање објекта утврђено је су сви преградни зидови и подне облоге на првој и другој етажи уклоњене радовима из периода 2008–2010. година.³⁴

Фасада

Објекат је рашчлањен хоризонталним вијенцем који јасно истиче спратност објекта. Друге декорације на фасади нема.

Фасаде имају равномјерно распоређене правоугаоне прозоре на етажама.

На југоисточној фасади у зони приземља се налазе два прозорска отвора и врата истих димензија 1,35 x 2,10 метара, висине парапета приближно 35 цм. У зони етаже се налази по четири прозора димензије 1,10 x 2,10 метара.

На сјевероисточној фасади у зони приземља се налазе осам лучно завршених ниша (зазиданих прозорских отвора) приближних димензија 0,90 x 2,20 метара и двије правоугаоне нише (зазиданих прозорских отвора) приближних димензија 0,90 x 2,50 метара.³⁵ На етажама се налази по девет правоугаоних прозорских отвора, истих димензија, као на југоисточној фасади и једна правоугаона ниша (зазидани прозорски отвор).

На сјеверозападној фасади се у зони приземља, у централном дијелу, налазе врата димензија 1,20 x 2,20 метра и три нише (двије квадрате и једна полукружно завршена). У зони првог спрата налазе се три правоугаона прозорска отвора, једна врата и балкон мањих димензија,³⁶ а у зони другог спрата се налазе четири правоугаона прозорска отвора.

На југозападној фасади, на темељу старих разгледница и фотографија се налазио балкон 5,80 x 13,70 метара. С обзиром на то да је дограђен простор који повезује објекат Хотела Каисер и Вијећнице, нарушен је првобитни изглед фасаде, нарочито у зони првог спрата. У зони приземља налазе се врата димензија 0,90 x 2,10 метара, а у зони другог спрата распоред и број прозора је исти као на сјевероисточној фасади.

Конструкција

Основу конструкције објекта чини систем носивих подужних и поречних зидова од пуне опеке дебљине 45 цм.

Таваница изнад приземља објекта је сачињена у већем дијелу од челичних греда "I" профила висине 24 цм на које су ослоњени зидани сводови од опеке, док је у мањој мјери заступљена таваница од дрвених греда димензије 20 x 25 цм. Таваница изнад ката објекта је сачињена од дрвених греда димензија 20 x 25 цм. Свијетла висина етажа је 3,55 метра. Дрвена двоводна кровна конструкција је покривена салонит плочама.

³⁴ Двокраким степеништем, ширине крака 1,10 метра (укупно 23 степенице, висине 15 цм, и ширине газашта 30) се приступано у југозападни дио објекта, гдје је било смјештено укупно пет просторија, а у сјевероисточном дијелу објекта, седам просторија. Између југозападног и сјевероисточног дијела објекта налазио се централни коридор (ходник) ширине 1,20 метра и дужине 19,60 метара. Слична организација простора је била и на другом спрату. Опис на темељу цртежа постојећег стање.

Пројекат: Стара зграда Општине-Вијећница Градишка – Извођачки пројекат (унутрашње уређење), инвеститор: Општина Градишка, Бр. Пројекта С-02/10, од јуна 2010. године, ПРОЈЕКТ 89 Д.О.О., Србац, одговорни пројектант: Сладоје Поповић, дипл.инг. арх., пројектант: Срђан Чекић, дипл.инг. арх.

³⁵ Нема документације када су прозори зазидани.

³⁶ Није било могуће измјерити димензије балкона.

У објекту некадашњег хотела Кајзер данас је смјештен Завичајни музеј Градишке. У музеју се налази археолошка збирка предмета пронађених на локалитетима у околини Градишке, те збирка фотографија и предмета из Другог свјетског рата. Музеј тренутно нема сталну поставку, а целокупна збирка чува се у неадекватним условима у депоу музеја.

3. Досадашња законска заштита

Нема података да ли је добро евидентирано и уписано у регистар непокретних споменика културе СРБиХ.

Објекат је евидентирао Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске као културно добро и уврштен је у списак културних добара Општине Градишка.³⁷

4. Истраживачки и конзерваторско-рестаураторски радови

На објекту су током 2010. и 2011., а на темељу пројектне документације ³⁸ урађени сљедећи радови:

- конзерваторско-рестаураторско истраживање (урађено на лицу мјеста);
- механичко третирање бојеног слоја сухим третманом;
- постављање заштитног и фиксирање бојеног слоја (према упуствима и рецептури рестауратора-конзерватора);
- хемијско чишћење бојеног слоја (према упуствима и рецептури рестауратора-конзерватора);
- постављање арматурних слојева и колета;
- ињектовање прлина и пукотина ињекционом масом;
- пажљиво уклањање постојећег неадекватног постављеног слоја малтера, обрада и постављање опшава, као и постављање нове облоге за ретуширање;
- рестаураторско-сликарски радови који обухватају осликавање обезбојених површина, као и досликавање на партијама гдје је вршено ињектовање;
- постављање заштитног завршног слоја (емулзије).

Надзорни орган је био Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа у саставу Министарства просвјете и културе Републике Српске.³⁹

4.1. 4.1. Остали радови:

Пројектом: Стара зграда Општине-Вијећница Градишка – Извођачки пројекат (унутрашње уређење)⁴⁰, извршено је уклањање слојева малтера са свих површина; уклањање преградних зидова и извршено уклањање подних облога

³⁷ Општина Градишка, допис број: 02-012-1-171/13 од 07.06.2013.године.

³⁸ Пројекат: Стара зграда Општине-Вијећница Градишка – Извођачки пројекат (унутрашње уређење), инвеститор: Општина Градишка, Бр. Пројекта С-02/10, од јуна 2010. године, ПРОЈЕКТ 89 д.о.о., Србац, одговорни пројектант: Сладоје Поповић, дипл.инг. арх., пројектант: Срђан Чекић, дипл.инг.арх, предвиђени конзерваторско-рестаураторски радови су урађени током 2010. године.

³⁹ Податак добијен на састанку одржаном 07.03.2014. године од представника Општине Градишка.

⁴⁰ Инвеститор: Општина Градишка, Бр. Пројекта С-02/10, од јуна 2010. године, ПРОЈЕКТ 89 д.о.о., Србац, одговорни пројектант: Сладоје Поповић, дипл.инг. арх., пројектант: Срђан Чекић, дипл.инг.арх.

у приземљу и спрату. Сви радови обнове и санације (осим наведених) су обустављени ради недостатка финансијских средстава.⁴¹

Пројектом рестаурације фасаде⁴² извршено је обијање комплентог малтера са објекта, чишћење свих слојева до опеке и извршено поновно малтерисање.

Према достављеним подацима овим пројектом је урађено сљедеће:

а. *Припремни радови:*

- извршено обијање оштећених малтера на фасади;
- извршено скидање свих слојева боје са фасаде и украсних елементата водом под притиском или пјескарењем;
- извршено пробијање постојећег отвора прозора на фасади који је у претходном периоду био зазидан опеком НД д=25 цм;
- извршена санација влаге у соклу објекта ињектовањем.

Зидарски радови:

- извршено затварање оштећења на фасади малтером ПЦМ 1:3:9, уз претходно чишћење компресором и прскаиње цементним млијеком;
- извршено малтерисање фасаде малтером ПЦМ 1:3:9;
- извршена уградња кутника на све углове објекта;
- извршено уградња спалета врата и прозора од стаклених влакана по систему СТО-ГЕВЕБЕВИНКЕЛ.

Санација украсних елементата на фасади:

- извршено обијање постојеће профилације вијенца изнад приземља и спрата (израда и постављање истог (новог) профила урађен по систему СТО ДЕЦО СТУК ГРОБ и завршено СТО ДЕЦО СТУЦК ФИНЕ (прије скидања профилација узет је отисак појединих елемента, израда шаблона); санација постојећег вијенца сокла објекта по систему СТО ЦРЕТЕ СМ;

- извршена санација постојећих лучних дијелчова око прозора и врата по систему СТО ДЕЦО СТУЦК ГРОБ и СТО ДЕЦО СТУК ФИНЕ *Припрема, изравнавање, завршни слој и бојење фасаде;*

- извршена импрегнација комплетне подлоге фасаде са СТО ПРИМ СИЛИЦАТ и наношење *завршног слоја* СТО ЛЕВЕЛЛ РЕНО у слоју од 0,5 мм армираном мрежом од стаклених влакана, на фасадне равне површине са фугама;

- извршено наношење завршног малтера СТО МИРАЛ НИВЕЛЛ Г/Ф;
- извршено наношење подлоге за боју, СТО ПРИМ МИЦРО;
- извршено бојење комплетне фасаде – равних дијелова у два премаза са бојом СТО СИЛЦО ЦОЛОР-Г на силиконској основи, а тону према дефинисаној боји. Бојење декоративних украсних елемената са СТО МАХИЦРУЛ, предхоно нанесена импрегнација СТО ПУТЗГРУНД;

- извршено бојење постојеће столарије, дрвених прозора и вањских врата само са вањске стране.

- извршена Набавка и уградба новог прозора. (поз.П2).

Надзорни орган је био Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђења у саставу Министарства просвјете и културе Републике

⁴¹ Општина Градишка, допис број: 02-012-1-171/13 од 07.06.2013. године.

⁴² Пројекат: Градска вијећница-Градишка-Санација и рестаурација фасаде – архитектонски пројекат, инвеститор: Општина Градишка, Бр. 16/8, од априла 2008. године, Кућа-инжењеринг д.о.о., Бањалука, одговорни пројектант: Здено Драгићевић, дипл.инг. арх., директор: Миливој Милановић, дипл.инг.грађ.

Пројектом, који није достављен Комисији, урађена је на оба објекта санација кровне конструкције и кровног покривача током 2008–2009. године.

5. Садашње стање добра

Увидом на терену у марту 2014. године утврђено је сљедеће:

- зграда Вијећнице је била у функцији зграде Општине Градишка до 2007. године;
- објекат хотела Каисер је мијењао намјене током XXI стољећа, а радови на објекту су започети у истом периоду кад и радови на Вијећници.
- у периоду од 2008. до 2010. године, а на темељу пројектне документације (која садржи и технички снимак постојеће ситуације) извршена је санација крова и обнова фасада објеката;
- у ентеријеру оба објекта урађени су припремни радови (уклањање малтера, подних облога и преградних зидова), а главни радови на уређењу ентеријера нису завршени због недостатка финансијских средстава.

С обзиром на то да су радови унутар објеката обустављени у протекле три године, постоји потенцијална опасност од нарушавања тренутно доброг стања конструкције објеката (носивих зидова и међукатних дрвених греда). Унутар објеката се налазе птичија гнијезда.

6. Специфични ризици

- Неодржавање објекта;
- неодговарајућа методологија рестаурације;
- незавршени грађевински радови;
- вандализам (на фасади објеката у виду графита)
- влага.

III – ЗАКЉУЧАК

Примјењујући Критеријуме за проглашење добара националним споменицима (“Службени гласник БиХ”, бр. 33/02 и 15/03), Комисија је донијела одлуку као у диспозитиву. Одлука је заснована на сљедећим критеријумима:

А. Временско одређење

Б. Историјска вриједност

Ц. Умјетничка и естетска вриједност

- i. Квалитет обраде,
- ii. Квалитет материјала,
- iii. Пропорције,
- iv. Композиција,
- v. Вриједност детаља,
- vi. Вриједност конструкције.

Д. Читљивост (документарна, научна, образовна вриједност)

- ii. Свједочанство о историјским мијенама,
- iv. Свједочанство о одређеном типу, стилу или регионалном маниру,

⁴³ Податак добијен на састанку одржаном 07.03.2014. године од представника Општине Градишка.

v. Свједочанство о типичном начину живота у одређеном раздобљу.

Е. Символичка вриједност

- i. Онтолошка вриједност,
- v. Значај за идентитет групе људи.

Ф. Амбијентална вриједност

- i. Однос облика према осталим дијеловима цјелине,
- ii. Значење у структури и слици града,
- iii. Објекат или скупина објеката је дио цјелине или подручја.

Г. Изворност

- i. Облик и дизајн,
- ii. Материјал и садржај,
- iii. Намјена и употреба,
- iv. Традиција и технике,
- v. Положај и смјештај у простору,
- vi. Дух и осјећања,
- vii. Други унутарњи и вањски чинитељи.

Х. Јединственост и репрезентативност

- i. Јединствен или риједак примјерак одређеног типа или стила.

И. Цјеловитост (цјелине, подручја, збирке)

- i. Физичка цјеловитост (компактност),
- ii. Хомогеност,
- iii. Заокруженост (комплетност).

У прилогу ове одлуке је сљедећа документација:

- копија катастарског плана,
- посједовни лист,
- Пројекат: Стара зграда Општине-Вијећница Градишка – Извођачки пројекат (унутрашње уређење), инвеститор: Општина Градишка, Бр. Пројекта С-02/10, од јуна 2010. године, ПРОЈЕКТ 89 Д.О.О., Србац, одговорни пројектант: Сладоје Поповић, дипл.инг. арх., пројектант: Срђан Чекић, дипл.инг.арх.
- фото документација (фотографије постојећег стања, март 2014. године, старе фотографије и разгледнице),
- нацрти Вијећнице из 1907. године (ситуација, основа приземља, основа спрата, попречни пресјек),
- графички прилози.

Кориштена литература

У току вођења поступка проглашења *градитељске цјелине – Вијећница и Завичајни музеј (бивши хотел Каусер) у Градишци* националним спомеником БиХ, кориштена је сљедећа литература:

1995. Хаџиалагић, Хусреф. *Градишка у прошлости*. Делнице: Геотисак, 1995.

1998. Курто, Неџад, *Архитектура Босне и Херцеговине: развој босанског стила*, Сарајево Публицхинг, 1998.

1998. *Босна и Херцеговина од најстаријих времена до краја Другог свјетског рата*, Сарајево, Босански културни центар, 1998.

2004. Хаџиалагић, Хусреф, *Заборављена баштина*, Ријека, 2004.

2004. Крзовић, Ибрахим, *Архитектура сецесије у Босни и Херцеговини*, Сарајево Публичинг, Сарајево, 2004.

2006. Имамовић, Мустафа, *Хисторија Бошњака*, Сарајево, Препород, 2006.

1931. Алагић, Февзи Ибрахим, *Историјско-географски опис општине Босанска Градишка*, Среско начелство у Бос. Градишци, број 12075 од 21.8.1931. године.

Микић, Ђорђе, *Босанска Градишка у аустроугарском раздобљу (1878–1918.)*

Носилац истраживања и израде Приједлога одлуке:

*Мејра Хоџић, дипломирани инжењер архитектуре,
вањски сарадник Комисије за очување националних споменика*

Учесник у истраживању и изради Приједлога одлуке

(зидно сликарство и опис фасаде):

*Азра Делалић, дипломирани хисторичар умјетности и дипломирани социолог,
вањски сарадник Комисије за очување националних споменика*